

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ**

**КЛАСИФІКАЦІЯ БОЛЬОВИХ ПРИЙОМІВ
ПІД ЧАС СИЛОВОГО ЗАТРИМАННЯ
ПРАВОПОРУШНИКА**

Методичні рекомендації (роз'яснення)

Дніпро – 2023

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Андрій КАЛАШНИК, керівник управління забезпечення особистої безпеки Державного Бюро розслідувань, полковник;

Олександр КОЩЄВ, доцент кафедри теорії та методики спортивної підготовки Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, кандидат наук з фізичного виховання та спорту.

УКЛАДАЧІ:

Віктор БОГУСЛАВСЬКИЙ, завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент, майор поліції;

Дмитро ПЕТРУШИН, доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат наук з фізичного виховання та спорту;

Наталія Вероніка БАЧИНСЬКА, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент;

Олександр ЖУРАВЕЛЬ, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права;

Володимир РОГАЛЬСЬКИЙ, старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції;

Дмитро АНІСІМОВ, викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософії в галузі права, капітан поліції;

Сергій ПЕТРЕНКО, викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, майор поліції.

К 47 Класифікація больових прийомів під час силового затримання правопорушника: метод. рек. / кол. авт.; за ред. Богуславського В. В. Дніпро : ДДУВС, 2023. 18 с.

Розглянуто та розкрито питання класифікації фізичного контролю: больових прийомів під час силової затримки правопорушника, навичок первинної допомоги та психологічного стану працівника поліції з урахуванням діючого законодавства. Методичні рекомендації будуть сприяти формуванню спеціальних знань, умінь і навичок застосування заходів фізичного контролю при силовому затриманні правопорушника, з урахуванням правових підстав, що заслуговує позитивної оцінки.

Методичні рекомендації призначені для використання в освітньому процесі ЗВО МВС, системі службової підготовки поліцейських.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Правові підстави застосування фізичного контролю поліцейським.....	5
РОЗДІЛ 2. Основні принципи застосування легкого фізичного контакту та фізичного контролю.....	7
РОЗДІЛ 3. Варіанти застосування фізичного контролю та його наслідки.....	8
РОЗДІЛ 4. Відповідальність за неправомірне застосування фізичного контролю.....	11
РОЗДІЛ 5. Основні засади психологічної підготовки при застосуванні фізичного контролю.....	13
РОЗДІЛ 6. Домедична допомога після застосування фізичної сили.....	14
6.1. Домедична допомога при розтягненнях, розривах зв'язок та вивихах.....	14
6.2. Домедична допомога при переломах.....	14
6.3. Домедична допомога при задушенні (асфіксії).....	15
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	16

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» є поліпшення та постійне вдосконалення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я та підвищення стійкості організму до дії несприятливих факторів зовнішнього середовища. Здатність правильно застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби до правопорушників.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі повинні мати здатність:

- приймати оперативні неупереджені і обґрунтовані рішення відповідно до обстановки, що склалася;
- до адаптації та дії в новій ситуації;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- у передбачених законом випадках, застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю;
- забезпечувати охорону об'єктів державної власності та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності;
- до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності, протидіяти діяльності незаконних воєнізованих (або збройних формувань), організованих злочинних груп та організацій, нелегальній міграції, розвідувально-підривній діяльності проти України, тероризму, контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури, охорона державної таємниці, здійснення розвідувальної діяльності з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз, здійснення державної охорони органів державної влади України, забезпечення безпеки посадових осіб та охорони об'єктів;
- забезпечувати функціонування і розвиток державної системи урядового зв'язку (Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації України тощо).

Враховуючи вищевикладене, під час занять зі спеціальної фізичної підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання окрему увагу необхідно приділяти больовим прийомам під час силового затримання правопорушника.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОГО КОНТРОЛЮ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ

Поліцейський під час виконання застосування сили забезпечує дотримання прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами нашої держави. Керується принципом верховенства права, відповідно чого права та свобода людини визнаються найвищими цінностями.

Тому застосування поліцейським фізичної сили має бути законним, необхідним, пропорційним та ефективним відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень.

Для виконання своїх службових обов'язків поліцейський повинен бути фізично розвинутим та володіти прийомами рукопашного бою, що дозволяють співробітнику як затримати злочинця так і провести самозахист від нападу. У двох варіантів присутній елемент фізичного впливу – як фізичний контроль, що дозволяє нейтралізувати правопорушника з подальшим конвоюванням.

Під фізичним контролем мається на увазі будь-який метод фізичного впливу, що застосовується для контролювання особи без застосування зброї.

Фізичний контроль є застосування спеціальних прийомів боротьби з метою больового контролю та припинення протиправних дій правопорушника.

Обраний поліцейським фізичний контроль повинен бути необхідний у той час коли застосований прийом буде найбільш ефективним та пропорційним при цьому з найменшої заподіяною шкодою правопорушнику дотримуючись діючого законодавства України.

Завданням застосування поліцейськими фізичного контролю є:

- забезпечення особистої безпеки;
- забезпечення безпеки інших осіб;
- припинення правопорушення;
- затримання особи, яка вчинила правопорушення.

Забезпечення особистої безпеки це одне із найважливіших завдань для поліцейського тому як це є індикатор підготовки правоохоронця який дає можливість не тільки проводити самозахист але виконувати інші функції покладені на нього. При недбалій підготовки співробітника приведе к негативним наслідкам які дискредитують органи внутрішніх справ та підриває в очах громадян перевагу і авторитет органу влади.

При забезпеченні безпеки інших осіб інколи доводиться вступати в протистояння з правопорушником, коли результат протистояння значною мірою залежить насамперед від рівня його фізичної підготовленості, уміння застосувати заходи фізичного впливу, швидко й ефективно обеззброювати правопорушника, конвоювати його тощо.

При припиненні правопорушення та затримання правопорушника з послідовим доставленням його до територіальних відділів поліції можуть лише працівники належної фізичної підготовленості, котрі досконало володіють прийомами рукопашного бою а саме фізичним контролем який дозволяє нейтралізувати злочинця.

При виконанні службових обов'язків вибір континууму сили та правові підстави застосування її нині набуває неабиякого значення. На практиці є випадки не пропорційного застосування сили працівником поліції. Тому слід більше уваги приділяти правовому полю застосування поліцейськими заходів фізичної сили, у тому числі фізичному контролю який є остаточним та важливим елементом при виконанні прийомів рукопашного бою.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ ЛЕГКОГО ФІЗИЧНОГО КОНТАКТУ ТА ФІЗИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Легкий фізичний контакт – є контролем правопорушника, не завдаючи суттєвого болю. Техніки, які спонукають правопорушника виконувати вербальні команди за допомогою дотиків із ним, а саме «легкий фізичний контакт»

Фізичний контроль – прийоми фізичного впливу використовуються для припинення дій правопорушника, або застосування прийомів контролю та передбачають більш високу ймовірність нанесення травм. Вони можуть містити удари руками та ногами. Контроль удушенням (тиск на сонну артерію) також вважається жорстким прийомом фізичного впливу.

Сприйняття ситуації є складовою частиною індивідуальної оцінки ризиків поліцейським та залежить від досвіду, підготовки. Поліцейський застосовує фізичну силу з урахуванням особистої оцінки власних антропометричних даних, фізичної сили та загальної фізичної підготовки, особистого досвіду, професійного досвіду, наявності страху/впевненості, статі особи (правопорушника), втоми та остаточно впливає на обрання поліцейським виду впливу на правопорушника легкий фізичний контакт чи фізичний контроль.

При легкому фізичному контакту застосовуються техніки, які спонукають особу виконувати вербальні команди за допомогою дотиків. Наприклад прийом «контроль прямої руки в області ліктя» дає можливість правоохоронцю супроводити особу до місця призначення без суттєвого болю та без тілесних ушкоджень. Такого роду прийоми застосовуються до осіб які йдуть на співпрацю с правоохоронцем та не загрожують його безпеки здоров'ю або життю.

Методи фізичного контролю застосовуються для встановлення контролю над особою, яка демонструє (чинить) пасивний, активний або агресивний опір. Також для поступливості від правопорушника за допомогою технік больового контролю у відповідності статті 44 Закону України «Про Національну поліцію» може застосовувати фізичну силу для забезпечення особистої безпеки або безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом.

Детальніше зробимо акцент на прийомах які застосовуються у фізичному контролі.

РОЗДІЛ 3. ВАРІАНТИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОГО КОНТРОЛЮ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

– **«важіль руки назовні»** застосовується як при затриманні так і самозахисту при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю перевести особу в положення лежачи та здійснювати больовий контроль на кість, лікоть що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на кість приведе до тілесних ушкоджень розтягнення або перелому;

– **«важіль руки в середину»** застосовується як при затриманні так і самозахисту при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на пальці, кість, лікоть та плече що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень розтягнення або перелому;

– **«загин руки супротивника за спину при підході ззаду»** застосовується як при затриманні так і самозахисту та конвоюванні при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на лікоть та плече що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень вивиху або перелому;

– **«дотик кисті»** застосовується як при затриманні так і самозахисту та конвоюванні при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на кість що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень розтягнення або перелому;

– **«загин руки за спину з дотиканням кисті»** застосовується як при затриманні так і самозахисту при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на кисть та плече що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень вивиху, розтягненню або перелому;

– **«важіль руки на лікоть через плечі»** застосовується як при затриманні так і самозахисту та конвоюванні при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на лікоть що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень розтягненню або перелому;

– **«важіль руки у зовні з переводом до низу»** застосовується як при затриманні так і самозахисту при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю перевести у позицію лежачи та здійснювати больовий контроль на пальці, кисть, лікоть та плече що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень розтягнення або перелому;

– **«загин руки за спину з дотиканням кисті у позиції лежачи»** застосовується як при затриманні так і самозахисту, коли особа знаходиться на животі. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на кисть та плече що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень вивиху, розтягненню або перелому;

– **«задушливий руками ззаду стоячи»** застосовується як при затриманні так і самозахисту при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати контроль удушенням (тиск на сонну артерію) але при найбільшим зусиллі на шию приведе до удушення;

– **«задушливий при підході з боку»** застосовується як при затриманні так і самозахисту при цьому можлива ударна техніка як руками так і ногами. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати контроль удушенням (тиск на сонну артерію) з переводом до положення лежачи але при найбільшим зусиллі на шию приведе до удушення;

– **«задушливий руками ззаду лежачи»** застосовується як при затриманні так і самозахисту, коли особа знаходиться на животі. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати контроль удушенням (тиск на сонну артерію) шляхом натискання на очі, шию та захвата вушних раковин але при найбільшим зусиллі на шию приведе до удушення та тілесних ушкоджень;

– **«больовий контроль ноги у позиції лежачи»** застосовується як при затриманні так і самозахисту, коли особа знаходиться на животі та її дії контролюються поліцейським. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на гомілковостоп, та коліно що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на ногу приведе до тілесних ушкоджень розтягнення або перелому;

– **«утиск ахілового сухожилля»** застосовується як при затриманні так і самозахисту, коли особа знаходиться на спині та намагається ногами нанести удари. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль стоячи на гомілковостоп, що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на ногу приведе до тілесних ушкоджень розтягнення або перелому;

– **«больовий контроль правопорушника в позиції «ембріона»»** застосовується як при затриманні так і самозахисту, коли особа знаходиться на спині та робить опір. Цей прийом дозволяє правоохоронцю здійснювати больовий контроль на пальці та плече що приводить до нейтралізації агресивних дій правопорушника. Але при найбільшій зусиллі на руку приведе до тілесних ушкоджень вивиху, розтягненню або перелому;

– **«захоплення руки за великий палець»** застосовується як у позиціях стоячи так і лежачи. У даному випадку контроль великого пальця виконується стоячи з метою виведення особи з рівноваги з наступним застосування іншого прийому фізичного контролю. При найбільшій зусиллі на палець приведе до тілесних ушкоджень вивиху, розтягненню або перелому;

– **«захоплення руки за пальці»** застосовується як у позиціях стоячи так і лежачи. У даному випадку контроль чотирьох пальців виконується стоячи з метою виведення особи з рівноваги з наступним застосування іншого прийому фізичного контролю. При найбільшій зусиллі на пальці приведе до тілесних ушкоджень вивиху, розтягненню або перелому.

Поліцейським необхідно установити контроль над людиною при цьому не привести до тілесних ушкоджень.

РОЗДІЛ 4. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕПРАВОМІРНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Поліцейський повинен дотримуватися Конституції і законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, наказів Національної поліції України, нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ, Присяги поліцейського, законних наказів керівника.

Виконання професійних функцій буде правомірним тоді, коли спричинення шкоди охоронюваним інтересам здійснено у межах професійних повноважень конкретної особи, визначених відповідними нормативно-правовими актами.

Підкреслимо основні правові підстави застосування поліцейським фізичної сили а саме: Закон України «Про Національну поліцію» (ст. 44), Дисциплінарний статут Національної поліції України, Кримінальний Кодекс України (ст.ст. 36-39).

Відповідальність за застосування поліцейськими фізичного впливу буває дисциплінарною та кримінальною.

При застосуванні фізичної сили поліцейський який порушує службову дисципліну, не виконує належним чином обов'язки правоохоронця або виходить за їх межі визначених законодавством для поліцейських чим підриває авторитет поліції, то він притягається до дисциплінарної відповідальності.

Дисциплінарна відповідальність застосовується тоді, коли відсутні підстави для застосування кримінальної відповідальності. Двічі за одне і те ж саме діяння поліцейський не може бути притягнутий до відповідальності.

До поліцейських можуть застосовуватися наступні види дисциплінарних стягнень:

- 1) зауваження;
- 2) догана;
- 3) сувора догана;
- 4) попередження про неповну службову відповідність;
- 5) пониження у спеціальному званні на один ступень;
- 6) звільнення з посади;
- 7) звільнення зі служби в поліції.

Кримінальна відповідальність поліцейського виключається, якщо:

– у момент застосування фізичного впливу його дії підпадають під ознаки таких обставин, що виключають злочинність діяння, як: необхідна оборона (ст. 36 КК України), уявна оборона (ст. 37 КК України), затримання особи що вчинила злочин (ст. 38 КК України), крайня необхідність (ст. 39 КК України);

– поліцейський застосував фізичний вплив відповідно до вимог Закону України «Про Національну поліцію» (ст.ст. 42-44 Закону). За дотримання цих умов будь-яка відповідальність виключається незалежно від наслідків застосування фізичного впливу.

У разі порушення поліцейським вимог статей КК України, якими регламентовано такі обставини, що виключають злочинність діяння, як необхідна оборона (ст. 36 КК України), уявна оборона (ст. 37 КК України),

затримання особи що вчинила злочин (ст. 38 КК України) чи крайня необхідність (ст. 39 КК України) або невиконання норм визначених ЗУ «Про Національну поліцію» підстав та порядку застосування фізичного впливу поліцейській підлягає відповідальності.

Притягнення поліцейського до кримінальної відповідальності з наступною кваліфікацією вирішується у кожній ситуації з огляду на конкретні обставини справи.

Відповідальність за перевищення меж необхідної оборони поліцейським, який застосував заходи фізичного впливу встановлюються за умовами:

1) чи були ним дотримані загальні вимоги необхідної оборони (суспільна небезпечність посягання; його наявність; його реальність) та не заподіяно ним потерпілому тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту;

2) чи застосовані такі заходи відповідно до вимог ЗУ «Про Національну поліцію».

У разі недотримання хоча б однією з цих вимог поліцейський підлягає кримінальній відповідальності або за ст.ст. 118,124 КК України, тобто за умисне вбивство або умисне тяжке тілесне ушкодження при перевищенні меж необхідної оборони або перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК України).

Під час уявної оборони за обставин, передбачених ч.2 ст. 37 КК України, поліцейський несе відповідальність за перевищення влади чи службових повноважень учинене працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК України).

Під вимоги ст.38 КК України «Затримання особи, що вчинила злочин» безпосередньо підпадає випадок з застосуванням фізичного впливу, але поліцейський повинен попередити про застосування сили якщо обстановка яка виникла дозволяє. Також заборонено застосування фізичної сили до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо (ч. 5 ст. 43 ЗУ «Про Національну поліцію»).

Перевищення заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила злочин, тягне за собою кримінальну відповідальність лише у разі вбивства (ст. 118 КК України) чи тяжкого тілесного ушкодження (ст. 124 КК України). Перевищення поліцейськими умов і меж застосування заходів примусу при затриманні особи, за певних умов, може розцінюватися як перевищення ними влади чи службових повноважень (ст. 365 КК України).

Відповідно ст. 39 КК України, в який врегульовано право на крайню необхідність – для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави, якщо в цю небезпеку в даній обстановці не можна усунути іншими засобами.

Поліцейські можуть застосовувати заходи примусу в стані крайньої необхідності проте лише у випадках і в порядку, передбаченому ЗУ «Про Національну поліцію».

РОЗДІЛ 5. ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ФІЗИЧНОГО КОНТРОЛЮ

Психологічна готовність к застосуванню фізичного контролю представляє собою цілісний стан особистості визначальну внутрішню налаштованість на певну поведінку, мобілізованість всіх сил на активні та цілі образні дії у обставинах запряжених з раптовістю та небезпекою у фізичному контакті. Вона є важливою умовою ефективності професіональної діяльності.

Сутність психологічної підготовки полягає у забезпеченні необхідного рівня ефективності, тобто оптимальне співвідношення досягнутого результату і психофізичних затрат в умовах емоціональної напруги.

Вплив емоціональної напруги на застосування фізичної сили дуже суттєвий а саме переживають підвищений рівень тривоги, наступає стан страху, жаху, ступору. У такому стані гальмується мислення, відсутня концентрація уваги і волі знижується адекватність. У такому стані коли психіка не успіла адаптуватися, співробітники при силовому затриманні не мають змоги адекватно оцінити обстановку та прийняти правильне рішення.

Успішне застосування фізичного контролю, можливе лише за умов формування у поліцейських фахової, фізичної та психологічної підготовки, мотивації до служби та додержання законності в роботі.

Виконання у реальних обставинах прийомів фізичного контролю вимагає від поліцейського максимальної віддачі сил, зважливих дій, подолання великих труднощів. Водночас готовність до успішних дій у застосуванні прийомів рукопашного бою в реальній обстановці визначає прагнення зблизитися зі злочинцем, нейтралізувати його, відчувши свою перевагу й упевненість у перемозі.

У небезпечних обставинах під час застосування прийомів фізичного контролю поліцейському необхідно насамперед оцінити обстановку і прагнути до прийняття правильного рішення, тобто вміти керувати своєю поведінкою.

Оцінка ситуації та прийняття того чи іншого рішення – це не просто мислення, це складна психічна діяльність, що визначається спрямованістю особистості, здібностями, її характером, силою волі, знаннями, почуттями, мисленням, навченістю тощо.

РОЗДІЛ 6. ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ПІСЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ

Одним з основних напрямків роботи працівника поліції є діяльність спрямована на задоволення інтересів громадян. Відповідно до Закону України «Про національну поліцію» (ст. 2 п. 4), одним із завдань поліцейського визначено надання послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

В умовах воєнного стану потрібно бути готовим до всього, так склалось що на місце влучання російських ракет, БПЛА та інших засобів масового ураження швидше всіх прибувають екіпажі поліції. Прості речі рятують життя. А чітке розуміння алгоритму дій допоможе взяти себе в руки в екстреній ситуації та надати першу допомогу постраждалому.

Домедична допомога – це найпростіші невідкладні медичні дії, що виконуються безпосередньо на місці пригоди терміново після травми. Зазвичай, вона надається не медичними працівниками, а особами, що на момент пригоди знаходяться поруч, безпосередньо на місці пригоди або поблизу від постраждалого.

6.1. Домедична допомога при розтягненнях, розривах зв'язок та вивихах

Розтягнення зв'язок – це розтягнення фіброзної тканини, яка з'єднує дві кістки в суглобах.

При розтягненні та розриві зв'язок потерпілому необхідно забезпечити спокій, накласти тугу пов'язку на місце пошкодженого суглоба. Для зменшення болю потерпілому дають знеболювальне, до місця травми прикладають лід.

Вивих – це зміщення суглобових кінців кісток.

При вивихах потерпілому необхідно прикласти холод до ушкодженого суглоба, зафіксувати пошкоджену кінцівку у тому положенні, яке вона набула вже після травмування. Якщо постраждала нижня кінцівка – знерухомити її за допомогою шин або підручних засобів. Якщо постраждала верхня – підвісити її на косинці. Категорично не рекомендується не вправляйте вивихнути кінцівку.

6.2. Домедична допомога при переломах

Перелом – часткове або повне порушення цілісності кістки, викликане впливом на неї механічної сили.

Переломи діляться на основні два види – відкритий та закритий перелом. У відкритих переломах є такі ознаки, як наявність рани у місці перелому, кровотеча з рани, порушення функцій пошкодженої кінцівки, неприродне положення кінцівки, патологічна рухливість кінцівки, а у місці перелому, наявність уламків кістки в рані. Закриті переломи більш легкі за своєю конституцією, а саме часткове або повне порушення цілісності кістки без пошкодження шкірних покривів.

Після виявлення ймовірного закритого перелому необхідно в першу чергу викликати швидку допомогу. Після чого забезпечити нерухомість пошкодженої кінцівки, покласти її на рівну поверхню і забезпечити спокій. На передбачуване місце перелому слід покласти що-небудь холодне. Самому постраждалому можна дати випити знеболювальний засіб та здійснювати постійний нагляд за постраждалими до приїзду медиків. При виявленні відкритого перелому потрібно розрізати одяг та оглянути рану, якщо є кровотеча, потрібно неодмінно її зупинити (накласти пов'язку, що тисне, кровоспинний джгут або турнікет), після зупинки кровотечі слід накласти на рану стерильну чисту пов'язку, також потрібно допомогти постраждалому прийняти положення, яке завдає найменше болю, якщо ви маєте відповідні знання, то потрібно знерухомити ушкоджену кінцівку. Якщо ж не маєте потрібної кваліфікації, то не слід її чіпати, а також забезпечити постійний нагляд за постраждалим до приїзду медиків.

Варто наголосити, що до приїзду медиків ні в якому випадку не виправляти кістку самому.

6.3. Домедична допомога при задушенні (асфіксії)

Задушення – стан, який характеризується різкою недостатністю кисню внаслідок здавлювання повітроносних шляхів, а також порушенням кровопостачання головного мозку внаслідок передавлення кровоносних судин.

Задушення можна визначити за такими ознаками, як втрата свідомості, напруження мускулатури, синюшність шкіри, прискорене аритмічне дихання або тахікардія.

При виявленні цих ознак першочергово потрібно поліцейському викликати швидку допомогу та перейти до первинної медичної допомоги потерпілому, а саме терміново звільнити дихальні шляхи та забезпечити вільний доступ свіжого повітря до постраждалого, при можливості запобігти западанню язика в гортань відкинувши максимально голову назад, а щелепу нижню опустити та витягти язик назовні, зробити штучне дихання та зовнішній масаж серця.

Знання та вміння поліцейського правильного алгоритму застосування домедичної допомоги рятує життя цивільним особам не тільки у військовий час. Під час силового затримання поліцейськими злочинців, частіше всього вони отримують травми, особливо коли чинить опір під час затримання. Правоохоронці досконало володіючи прийомами рукопашного бою в першу чергу повинні правильно вміти вибирати прийоми та їх застосовувати в залежності від обстановки, що склалась під час силового затримання правопорушника. Враховуючи вище викладене працівник Національної поліції повинен не тільки знати законодавство України, а і досконало володіти прийомами рукопашного бою, щоб мінімізувати травмування під час затримання злочинців та також досконало знати алгоритми дій домедичної допомоги і вміло їх застосовувати в екстрених ситуаціях та випадках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні нормативні акти:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII.
2. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: наказ МВС України від 26.01.2016 р. № 50.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є. та ін. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: навч. посібник. К. : НАВСУ, 2003. 338 с.
2. Артем'єв В. А., Колесніков В. В. Тактика спеціальної підготовки працівників органів внутрішніх справ України. Харків : ХНУВС, 2009. 33 с.
3. Артем'єв В. О., Колесніков В. В. Уразливі зони тіла: метод. реком. Харків : ХНУВС, 2010. 27 с.
4. Бабенко В. Г. Загальна фізична підготовка: метод. реком. щодо провед. занять. К. : РВВ МВС України, 2002. 22 с.
5. Бабенко В. Г., Попов О. В., Янко І. В. Загальна фізична підготовка: метод. реком. з провед. занять. К. : МВС України, 2002. 22 с.
6. Бутов С. Є., Ємчук О. І., Сокурєнко В. В., Соловійов В. В., Соколов А. В. Взаємодія працівників міліції при застосуванні заходів фізичного впливу: навч.-метод. посібник. К. : НАВСУ, 2011. 45 с.
7. Бутов С. Є., Решко С. М., Співак В. М. Попередження травм на заняттях з фізичної підготовки: посібник К. : ХНУВС, 2009. 48 с.
8. Гіда О. Ф., Мовчан А. В., Васильєв А. С., Новохатній В. В. Методичні рекомендації з організації службової підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України: із серії «Професійна підготовка кадрів». К. : МВС України, 2011. 47 с.
9. Дідковський В. А., Кузенков О. В., Буряк С. В. та ін. Спеціальна фізична підготовка працівників ОВС (матеріали для підготовки до державної атестації): навч. посібник. К. : НАВС, 2013. 108 с.
10. Жеваго С. І., Пронтенко К. В., Безпалій С. М. та ін. Фізична підготовка викладацького складу вищих навчальних закладів МВС України: навч.-метод. посібник. Житомир : ЖВІ НАУ, 2013. 232 с.
11. Забора А. В. Гімнастика у вищих навчальних закладах системи МВС України: метод. реком. Харків : ХНУВС, 2010. 27 с.
12. Забора А. В. Методика самостійного розвитку силових здібностей: метод. реком. Харків : ХНУВС, 2010. 71 с.
13. Забора А. В., Лозовий Є. А., Боровик М. О. Подолання єдиної смуги перешкод: навч. метод. вказівки. Харків : ХНУВС, 2014. 48 с.
14. Запорожанов О. В. Методична розробка з рукопашного бою: Удари руками та захист від них. Комбінації захисних дій та контрударів руками. К. : УАВС, 2001. 41 с.

15. Запорожанов О. В., Дідковський В. А. Прийоми затримання правопорушників: навч.-метод. посібник. К. : НАВС, 2003. 34 с.
16. Заярін Г. О. Психофізична підготовка курсантів навчальних закладів МВС. Донецьк : ДІВС, 2001. 240 с.
17. Іщенко Т. В., Скірта Р. І., Загоренко О. Г. Спеціальна фізична підготовка: навч.-метод. посібник. К. : Ін-т крим.-викон. служби, 2014. 55 с.
18. Колесніков В. В. Способи ефективного застосування гумового кийка: метод. реком. Харків : ХНУВС, 2008. 23 с.
19. Моргунов О. А., Сергієнко В. В., Ярещенко О. А. Обеззброєння та затримання злочинців, озброєних холодною або вогнепальною зброєю: навч.-метод. реком. Харків : ХНУВС, 2012. 39 с.
20. Моргунов О. А., Ярещенко О. А., Колесніков В. В. Комплекси вправ для розвитку силових здібностей курсантів ХНУВС під час самостійної підготовки: метод. реком. Харків : ХНУВС, 2011. 39 с.
21. Осадчий В. І., Плугатир В. С., Савченко А. В. та ін. Кримінально-правовий захист і відповідальність працівників правоохоронних органів: навч. посібник. К. : НАВСУ, 2001. 104 с.
22. Платонов В. Н. Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. К. : Олімпійська література, 2004. 806 с.
23. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ: підручник. Харків, 2011.

Навчальне видання

**Богуславський Віктор Володимирович
Петрушин Дмитро Владиславович
Бачинська Наталія Вероніка Василівна
Журавель Олександр Анатолійович
Анісімов Дмитро Олексійович
Рогальський Володимир Ілліч
Петренко Сергій Петрович**

**КЛАСИФІКАЦІЯ БОЛЬОВИХ ПРИЙОМІВ ПІД ЧАС СИЛОВОГО
ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА**

Методичні рекомендації (роз'яснення)

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,
А. В. Самотуга*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 1,05. Обл.-вид. арк. 1,13.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.